



25.

Wartości prezentowane w literaturze i mediach

I. PROSPEKT WARTOŚCI



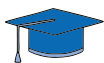
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny



1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poszukiwanie prawdy



1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Nabywanie sprawności umiejętnego korzystania z szerokiego dostępu do informacji



1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Dotarcie do prawdy wymaga niekiedy czasu i wysiłku, przynosi jednak radość odkrywcy.

- Różne źródła oraz wielość stanowisk w prezentowaniu danej informacji może prowadzić do zamętu, a nawet do zwątpienia w istnienie obiektywnej rzeczywistości i prawdy.
- Jakimi wartościami powinien kierować się dziennikarz w swojej praktyce zawodowej?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE



Normy

- Człowiek nieświadomy technik i sposobów manipulacji medialnej, często bez swojej woli, ulega negatywnym wpływom narzuconym przez media.
- Internet może być źródłem informacji i wiedzy na każdy temat, nie może jednak być jedynym sposobem weryfikacji prawdy.
- Istnieje wiele ciekawych i wiarygodnych witryn internetowych, np.: przekazujących ogólnoludzkie wartości czy mających charakter chrześcijański, za pośrednictwem których można nawiązywać kontakty, a nawet przyjaźnie z rówieśnikami.

Zasady

- Treści przekazane poprzez środki masowego przekazu, które wywołują mój niepokój bądź wątpliwości, staram się konfrontować z zaufanymi źródłami informacji.
- Nie traktuję każdej nowinki medialnej jako miarodajnego źródła prawdy.
- Mam świadomość, że Internet czy telewizja nie stanowią wartości samej w sobie. Korzystam z nich nie dla zabicia czasu, ale służą mi do zdobywania wiedzy i nowych umiejętności.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW



Normy

- Informacja, wiedza, wszelkie treści dostępne w środkach masowego przekazu nie zastąpią indywidualnego dochodzenia do wiedzy i prawdy.
- Łatwość dostępu do informacji i atrakcyjna forma przekazu medialnego, winny być traktowane jako pomoc i dopełnienie edukacji.

- Wiele programów telewizyjnych posiada oznaczenia informujące o kategorii wiekowej, dla której są dedykowane.

Zasady

- Dbam o poziom intelektualny mojej rodziny: zaopatruję domową bibliotekę w dobre lektury, proponuję dzieciom dobrą prasę, dyskutuję na poruszone w nich tematy.
- Staram się, by telewizor i komputer nie był centralnym miejscem w życiu rodzinnym, szukam alternatywnych sposobów kontaktu i form tworzenia więzi rodzinnej (spacer, rozmowa, gry, czytanie na głos, recytacja wierszy itp.).
- Dzielę się z dziećmi wrażeniami lub informacjami płynącymi z mediów.



1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Telewizja i Internet powinny być wykorzystywane jako pomoce edukacyjne.
- Szkoła powinna zapewnić uczniom dostęp do źródeł informacji.
- Ustawiczne doksztalcanie się nauczyciela nie może opierać się wyłącznie na informacjach telewizyjnych lub internetowych.

Zasady

- Uczę młodych ludzi twórczego i krytycznego odbioru informacji medialnych.
- Techniki i sposoby manipulacji powinny stać się przedmiotem lekcji wychowawczej.
- Skłaniam uczniów do szukania rzetelnych źródeł danej informacji oraz przestrzegam przed naiwnym powtarzaniem nowinek czy wszechobecnych w dzisiejszej kulturze fake newsów.



1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie dzielą się na kilka grup. Każda z nich ma za zadanie wybrać jedno z proponowanych źródeł informacji: książka, prasa, Internet, telewizja. Na podstawie danego źródła, będzie starała się opracować wybrane zagadnienie. Wszystkie grupy opracowują ten sam temat. Po prezentacji, uczniowie

wspólnie porównują wartość informacji w konkretnym źródle i dzielą się refleksjami z przeprowadzonego eksperymentu.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Czerpiąc wiadomości z książek, prasy i mass mediów, uczniowie wzbogacają wiedzę, rozbudzają zainteresowania wydarzeniami na świecie. Mass media uzupełniają informację o obraz. Dzięki temu młodzi ludzie mogą dokonywać interesujących odkryć, poznawać rzeczy unikatowe i niedostępne bez tego środka przekazu, wreszcie mogą poznawać ciekawe miejsca, zabytki kultury itd.



1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje realne zagrożenie wyparcia tradycyjnych środków przekazu, takich jak książka czy prasa przez błyskawiczny i atrakcyjny przekaz medialny. Media, łącząc słowo mówione z obrazem, stwarzają złudzenie wyczerpującej informacji. Jednak bez poznania jej kontekstu, okoliczności lub innych stanowisk, informacja może być zdeformowana i niepełna. Odejście od zwyczaju czytania książek na rzecz obrazu medialnego zubaża język i wyobraźnię młodego człowieka. Czytanie książek natomiast ma walor wychowawczy i edukacyjny.



Upolitycznienie, zjawisko komercjalizacji, prowadzą do zniekształcenia informacji. Sposób jej prezentacji dokonuje się bowiem zgodnie z zasadą nieautonomicznej oceny faktów.



II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

W ostatnich latach nastąpił ogromny rozwój przekazu medialnego. Ma to swoje plusy i minusy. Popularne stało się komunikowanie poprzez portale społecznościowe. Psychologowie alarmują, że jest to zjawisko niebezpieczne, ponieważ ludzie nie mają już ze sobą bezpośredniego kontaktu. Zewsząd słysząc o mowie nienawiści, hejcie i cyberprzemocy. Coraz młodsze dzieci korzystają z telefonów komórkowych. Ma to zły wpływ na ich rozwój. Zagrożeń można by wymienić jeszcze wiele, co nie znaczy, że media nie są nośnikiem wartości.

Zadaniem rodziców i wychowawców jest właściwe ukierunkowanie młodego człowieka. Powinien on korzystać także z tradycyjnego środka przekazu, jakim jest książka.

Wartość literatury pięknej, popularnej, użytkowej jest duża. Kiedyś można było ją zmierzyć wysokością nakładu w drukarni. Dziś czyta się także

w Internecie. Literatura ma dużą siłę oddziaływania społecznego, dostarcza wiedzy i rozrywki. Łatwość dostępu do informacji medialnych i ich atrakcyjna forma nie powinny być traktowane jako jedyne źródło wiedzy. Odejdźcie od tradycyjnej książki na rzecz obrazu medialnego zubaża język i wyobraźnię.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM



Hanna Łochocka (1920-1995) – polska poetka, prozaik, autorka słuchowiska, tłumaczka. Wydała kilkadziesiąt książek. Większość z nich to zbiory krótkich, rymowanych wierszy. Niektóre utwory mają charakter użytkowy, tzn. ułatwiają przyswajanie wiedzy, uczą o znakach i przepisach, rozwijają wyobraźnię, inspirować do działań plastycznych. Na szczególną uwagę zasługują wiersze będące ćwiczeniami logopedycznymi, np. słynny *Chrzęszcz w trzcinie*. Najbardziej popularny jest cykl o przygodach wróbelka Elemelka.

Książka nas uczy, książka cieszy,
czasem zadziwi
nas niemało
albo po prostu tak rozśmieszy,
jakby się dobry
żart słyszało.

Książka też mądrze nam doradza,
różne wskazówki,
wzory daje.
Książka w szeroki świat wprowadza,
dalekie z nami
zwiedza kraje.

Lubimy książkę – przyjaciółkę.
Wiesz, co ci powiem?
Nie odwlekaj.
Masz trochę czasu? Spójrz na półkę,
sięgnij po książkę!
Książka czeka.

H. Łochocka, *Książka czeka*, w: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa...*, dz. cyt., s. 67.

Przytoczony powyżej wiersz Hanny Łochockiej dotyczy czytania książek. Poetka wymienia korzyści, jakie płyną z czytania. Literatura zadziwi, rozśmieszy, doradzi, nauczyci. Książka została nawet nazwana przyjaciółką, czyli kimś, kto nigdy nie zawiedzie.

Poetka wymieniła tylko kilka walorów czytania książki, a jest ich jeszcze więcej: redukują stres (poprzez unormowanie bicia serca), poprawiają pamięć, poszerzają zasób słownictwa, rozwijają wyobraźnię, inspirują.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE



Jan Paweł II. *Rodzina wobec środków społecznego przekazu. Orędzie na XIV Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, [online:] <https://www.paulus.org.pl/253,14-sdssp-jan-pawel-ii-1980> [dostęp: 23.10.2020].

Zadaniem rodziców jest wychowywanie samych siebie oraz swoich dzieci do zrozumienia informacji i umiejętności wyboru przekazu, jakie one zawierają, bez poddawania się im, lecz w sposób niezależny i odpowiedzialny. Tam, gdzie zadanie to jest wykonane właściwie, środki informacji społecznej przestają być w życiu rodziny niebezpiecznym rywalem, który zastawia sidła na podstawowe zadania rodziny, a stanowią cenne okazje do rozsądnej konfrontacji z rzeczywistością i stają się pożytecznymi składnikami w procesie stopniowego dojrzewania ludzkiego, które jest niezbędne we wprowadzeniu młodzieży w życie społeczne.

Wiadomo, że środki przekazu społecznego oddziałują na psychikę odbiorców tak pod względem uczuciowym i intelektualnym, jak moralnym, a nawet religijnym, zwłaszcza młodych. Mogą zatem mieć dobroczynny wpływ na życie i zwyczaje rodzin oraz na wychowanie dzieci, lecz jednocześnie kryją zasadzki i niebezpieczeństwa, których nie należy lekceważyć, i mogą stać się nosicielami – czasem, zręcznie i systematycznie wmanewrowanymi, co niestety zdarza się w różnych krajach świata – ideologii rozkładających i zniekształcających poglądy na życie, rodzinę, religię, moralność, nieszanujących prawdziwej godności i przeznaczenia człowieka.

W tym świecie media mogą nam pomóc poczuć się bliżsi jedni drugim, tworząc odnowione poczucie jedności ludzkiej rodziny, które pobudza do solidarności i do poważnego zaangażowania na rzecz bardziej godnego życia. Dobry przekaz pomaga nam zbliżać się do siebie i lepiej poznawać się wzajemnie, coraz bardziej jednoczyć. [...] Potrzebujemy przezwyciężyć różnice przez takie formy dialogu, które pozwolą nam wzrastać we wzajemnym zrozumieniu i szacunku. Kultura spotkania wymaga, byśmy byli gotowi nie tylko dawać, ale również przyjmować od innych. Media mogą nam w tym pomóc, zwłaszcza dzisiaj, kiedy sieci komunikacji międzyludzkiej osiągnęły niezwykle wysoki poziom rozwoju. W szczególności internet stwarza ogromne możliwości spotkania i solidarności między wszystkimi, i jest to rzecz dobra, jest to dar Boga.

Franciszek, *Przekaz w służbie kultury spotkania. Orędzie na XLVIII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, 24.01.2014, „L'Osservatore Romano” 2014, nr 2 (359), s. 6-8.





Mt 5,33-37;
por. Mt 26,69-75.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

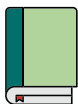
Słyszeliście również, że powiedziano przodkom: Nie będziesz fałszywie przysięgał, lecz dotrzymasz Panu swej przysięgi. A Ja wam powiadam: Wcale nie przysięgajcie ani na niebo, bo jest tronem Bożym; ani na ziemię, bo jest podnóżkiem stóp Jego; ani na Jerozolimę, bo jest miastem wielkiego Króla. Ani na swoją głowę nie przysięgaj, bo nie możesz nawet jednego włosa uczynić białym albo czarnym. Niech wasza mowa będzie: tak, tak; nie, nie. A co nadto jest, od Złego pochodzi.



KKK 2497;
por. 2489; 2493.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Już z tytułu wykonywanego zawodu osoby odpowiedzialne za prasę mają obowiązek przy rozpowszechnianiu informacji służyć prawdzie i nie obrażać miłości. Powinny starać się, by szanować z równą troską istotę faktów i granice krytycznego osądu wobec osób. Nie powinny uciekać się do oszczerstw.



IV. LITERATURA

Chrapek J., *10 przykazań dla dziennikarzy*, „Biuletyn Informacyjny KAI” 1999, nr 41, s. 6-7.

Dziennikarski etos. Z wybranych zagadnień deontologii dziennikarskiej, red. R. Grabowski, Z. Kobylińska, wyd. Lux Mundi, Olsztyn 1996.

Dziennikarstwo i świat mediów, red. Z. Bauer, E. Chudziński, wyd. Universitas, Kraków 2000.

Franciszek, *Przekaz w służbie kultury spotkania. Orędzie na XLVIII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, 24.01.2014, „L'Osservatore Romano” 2014, nr 2(359), s. 6-8.

Jan Paweł II, *Adhortacja Familiaris consortio*, w: tegoż, *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 91-216.



- Jan Paweł II, *Rodzina wobec środków społecznego przekazu. Orędzie na XIV Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, [online:] <https://www.paulus.org.pl/253,14-sdssp-jan-pawel-ii-1980> [dostęp: 23.10.2020].
- Kłoskowska A., *Kultura masowa. Krytyka i obrona*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kulmowa J., *Po co jest teatr?*, w: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy czwartej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 187.
- Łochocka H., *Książka czeka*, w: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy czwartej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 67.
- Nowakowski P.T., *Fast food dla mózgu, czyli telewizja i okolice*, wyd. „Mater-nus Media”, Tychy 2002.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Prasa, radio, telewizja, film w nauczaniu Kościoła. Antologia tekstów źródłowych*, wybór i oprac. K. Klauza, Katolickie Stowarzyszenie Dziennikarzy, Warszawa 1992.
- Sareło Z., *Media w służbie osoby. Etyka społecznego komunikowania się*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2000.
- Zwoliński A., *Dźwięk w relacjach społecznych*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.
- Zwoliński A., *Obraz w relacjach społecznych*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.